

JASON GEWIRTZ

ARMA SECRETĂ A ISRAELULUI

POVESTEA UNITĂȚII TALPIOT

Traducere din limba engleză de Gabriela Mitrovici

Prefață de Ovidiu Raetchi

Capitolul 1

Un factor hotărâtor al schimbării

Octombrie 1973: „sursa” îi spune superiorului său din Mossad de la Londra că războiul dintre Israel și vecinii săi arabi este iminent. Mai greșise înainte, dar, cu toate semnalele primite din Siria și Egipt, se pare că, de data aceasta, ar putea fi adevărat.

Agenți răspândiți din Marea Britanie până în Israel dau întruna telefoane, ajungând la directorul Mossad-ului, Zvi Zamir. Acesta ia imediat avionul spre Londra pentru a se întâlni cu „sursa” – un om despre care se crede că ar fi Ashraf Marwan, ginerele fostului președinte egiptean Gamal Abdel Nasser*. Mossad-ul și celelalte agenții de spionaj ale Israelului aveau îndoieli cu privire la „sursă”, bănuind că ar fi agent dublu. Adevărul nu a fost descoperit nici până astăzi.

Zamir consideră că informațiile sunt credibile și speră că roțile mașinării de război a Israelului se vor pune în mișcare. Reușește să-i convingă pe premierul israelian Golda Meir și pe ministrul apărării Moshe Dayan de iminența unui atac.

În ciuda faptului că posedă aceste informații cruciale, conducerea țării decide să nu acționeze, temându-se că Israelul va fi acuzat că a tras primul și va pierde astfel sprijinul esențial al SUA. Secretarul de stat Henry Kissinger îi avertizase pe liderii

* Gamal Abdel Nasser Hussein (1918–1970), președinte al Egiptului între 1954 și 1970 (n. red.).

israelieni – inclusiv pe premierul Meir – că, dacă trebuie să izbucnească războiul, Israelul ar face bine să nu înceapă el lupta.

La 5 octombrie, la prânz, în rapoartele serviciilor israeliene de informații militare se specifică faptul că „probabilitatea ca egiptenii să intenționeze să reia lupta este redusă. Nu a apărut nicio schimbare în estimările noastre cu privire la intențiile sirienilor”.

6 octombrie 1973 – Yom Kippur, a zecea zi a lunii *tishrei* din calendarul evreiesc, anul 5734. La ora 14, Egiptul atacă Israelul. Siria procedează la fel câteva minute mai târziu.

Israelul este luat prin surprindere în momentul în care Egiptul începe atacul, traversând Canalul Suez, care separa forțele egiptene de cele israeliene din 1967. Ritmul înaintării egiptenilor de-a lungul canalului se accelerează în timp ce, pe partea egipteană a acestuia, se aud în megafoane strigăte de *Allahu akbar!* *Allahu akbar!* (Allah e mare! Allah e mare!). Soldații israelieni staționați de-a lungul Liniei Bar Lev – creată ca „un sistem de apărare impenetrabil” împotriva Egiptului după războiul din 1967 – se pregătesc să-și apere viața și țara împotriva atacului violent. Pentru mulți israelieni surprinși pe Linia Bar Lev, aceasta va fi ultima lor zi.

La nord, tancurile siriene se revarsă peste granița care, cu șase ani în urmă, marcase linia de încetare a focului. Trupele siriene de comando sunt duse cu elicopterul pe Muntele Hermon, cucerit de Israel în 1967. Avioanele de luptă și bombardierele siriene îndeplinesc misiune după misiune, atacând obiective de pe teritoriul Israelului.

Confuzia domnește de la Înălțimile Golan, în nord, până în Deșertul Sinai, în sud. Comandanții militari încearcă disperati să oprească înaintarea simultană a armatelor dușmane de la nord și de la sud.

Liderii guvernamentali de la Ierusalim sunt încremeniți în tăcere și, mai rău, în imobilitate, în timp ce liderii militari de la

Tel Aviv resping la început toate informațiile cu privire la atacuri, considerându-le exagerări. Nu pot să creadă că dușmanii lor arabi sunt capabili să lanseze astfel de incursiuni rapide și eficiente. Oare nu aceiași ofițeri israelieni zdrobiseră șase armate arabe doar în urmă cu câțiva ani? Ministrul apărării, Moshe Dayan, cel mai înalt reprezentant al armatei naționale, îi determină pe propriii consilieri să creadă că nu este nicio problemă; situația este sub control, iar Forțele de Apărare ale Israelului vor schimba repede cursul evenimentelor.

Sirenele răsună în Israel în această sfântă zi din calendarul evreiesc. Aproape toți israelienii, fie că sunt, fie că nu sunt evlavioși, sărbătoresc Yom Kippur abținându-se de la muncă, mergând la sinagogă, postind, rugându-se și meditând. Uluiți, israelienii ies din case și din sinagogi. Se adună în jurul aparatelor de radio, așteptând vești, ascultând plini de neliniște codurile care le indică rezerviștilor unde trebuie să se adune.

(Conducătorii militari israelieni au susținut mereu că va fi nevoie de 48 de ore pentru mobilizarea rezerviștilor, temelia armatei israeliene. În plus, agențiile de informații au afirmat mereu că nu le va fi greu să emită o înștiințare cu 48 de ore înainte. Total greșit.)

Rezerviștii și voluntarii israelieni rechiziționează mașini și autobuze, fac autostopul. Cetățenii care nu mai pot fi mobilizați își folosesc mașinile pentru a-i duce pe soldați în locurile în care sute de unități au primit mesaj să se adune și să aștepte ordine.

Pe măsură ce confuzia sporește, traficul se intensifică. Israelul este pe punctul de a fi cuprins de panică, în timp ce Egiptul și Siria sunt pe punctul de a-și atinge scopurile stabilite pentru prima zi în lunile de planificare premergătoare „Războiului din Octombrie”, cum i s-a spus în arabă.

Trec 48 de ore de la începerea conflictului. Israelul suferă pierderi fără precedent pe câmpul de luptă, iar conducerii politice

îi este foarte greu să accepte situația. Lui Dayan îi parvin informații detaliate despre pierderile grele suferite și despre prăbușirea unor poziții israeliene. Încrederea lui Dayan dispare.

Acum, Egiptul are sute de tancuri și mii de soldați pe partea israeliană a Canalului Suez – un scenariu de neînchipuit în urmă cu doar câteva zile. La nord, înaintarea sirienilor continuă. Tancurile lor se apropie de o câmpie de la marginea căreia se văd Haifa și restul coastei israeliene.

Când își dă seama în sfârșit de pericolul care paște țara, Dayan le prezintă apropiaților și altor membri de rang înalt ai guvernului evaluări infricoșătoare ale situației. În remarcabila sa carte intitulată *The Yom Kippur War*, Abraham Rabinovich scrie despre o întâlnire neoficială desfășurată între Dayan și redactorii-șefi ai ziarelor israeliene în încercarea sa de a fi onest cu națiunea. Sursele i-au spus lui Rabinovich că Dayan a afirmat că „Israelul ar putea fi obligat să se retragă adânc în Sinai... Lumea a văzut că nu suntem mai puternici decât egiptenii. Aura, ca și avantajul politic și militar determinat de faptul că se știa că Israelul este mai puternic decât arabii și că i-ar învinge dacă ar începe un război nu au fost dovedite de realitate” (pagina 270).

Șocat, Dayan este hotărât să transmită națiunii, în acea seară, un mesaj similar. Unul dintre redactorii-șefi se teme însă că acesta va slăbi și mai mult moralul și va alarma pe toată lumea din țară. O contactează pe premierul Meir și o sfătuiește să aleagă un alt ofițer de rang înalt care să se adreseze națiunii.

*

Cum s-a întâmplat acest fiasco? La 6 octombrie, când a început atacul egiptenilor, doar aproximativ 12 tancuri israeliene apărau drumul care ducea din Peninsula Sinai direct la Tel Aviv. Cum a putut Israelul – puternicul Israel, care și-a pus pe fugă

dușmanii în Războiul de Șase Zile din 1967 – să ajungă într-o asemenea stare după numai șase ani?

În perioada dintre Războiul de Șase Zile și Războiul de Yom Kippur, Israelul a fost angajat într-un conflict de uzură cu Egiptul și Siria. Zilnic, de dincolo de liniile arabe, erau bombardate trupele israeliene aflate la frontiera fixată în 1967 și așezările din apropierea acelor linii, mai ales în nordul Israelului.

Multe țări care, în trecut, furnizaseră arme Israelului au oprit livrările din cauza amenințărilor proferate de arabi. Asta s-a întâmplat mai ales cu Franța, principalul furnizor de armament al Israelului înainte de 1967. Arabii le-au spus francezilor că, dacă aprovizionau Israelul cu arme, nu le vor mai livra petrol. SUA au rezolvat parțial problema, așa că Israelul a rămas fără un furnizor important de armament.

În același timp, țările arabe – mai ales Egiptul și Siria – erau pline cu arme din Uniunea Sovietică, pentru că URSS încerca să-și consolideze poziția în această complicată, bogată în resurse energetice și importantă parte a lumii. Pe lângă faptul că au reușit să-și reînzestreze cu armament propriile armate, Egiptul și Siria au făcut pași uriași în pregătirea trupelor în vederea folosirii noilor arme și progrese rapide în procesul de elaborare a strategiei.

Toate acestea s-au întâmplat pe fondul automulțumirii israelienilor. Țara stătea în continuare liniștită, mulțumită după uriașa victorie obținută în 1967; cetățenii, ofițerii și guvernul credeau că Israelul nu putea să fie înfrânt.

Această suficiență de sine a luat brusc sfârșit când a izbucnit războiul din 1973. În primele zile, Israelul a pierdut 49 de avioane (comparativ cu 46 de avioane în tot Războiul de Șase Zile). Până la terminarea Războiului de Yom Kippur, la sfârșitul lui octombrie, Israelul a pierdut aproape o cincime din totalul avioanelor. Aproape toate acele avioane pierdute de aviația israeliană

au fost doborâte de rachete sovietice sol-aer. SAM-urile sovietice erau atât de eficiente, încât piloții israelieni le-au numit „stâlpi de telegraf zburători”, aluzie la firele de care se putea agăța un avion de luptă care zbura la joasă înălțime – fire care erau imposibil de evitat la altitudine mică.

Acele SAM-uri sovietice erau atât de moderne și de sofisticate, încât niciun avion din lume nu se putea feri de ele. Armata israeliană a ajuns la șocanta concluzie că aviația sa nu mai controla pe deplin spațiul aerian. Doctrina de apărare a Israelului fusese clădită pe tancuri și pe avioane, iar ambele arme erau surclasate de noua tehnică deținută de arabi.

Apărarea aeriană nu era singurul domeniu în care țările arabe își îmbunătățiseră tehnica de luptă. Infanteriștii arabi au înfrânt coloanele de tancuri israeliene cu ajutorul noilor rachete anti-tanc ghidate prin fir AT-3 Sagger. (Rușii le numesc rachete 9K11 Maliutka.) Acestea erau transportate în Deșertul Sinai de soldații egipteni în containere de mărimea unei valize. Înainte de a începe lupta la 6 octombrie, forțele speciale egiptene au trecut Canalul Suez în partea ocupată de israelieni cu noua lor încărcătură mortală.

Înaltul comandament al armatei israeliene știa ceva despre Sagger de la soldații americani care luptau în Vietnam. Ofițerii israelieni de rang înalt nu credeau însă că luptătorii arabi erau suficient de puternici și de curajoși ca să înfrunte tancurile israeliene. Știau că, în lupta corp la corp, echipajul unui tanc israelian era de regulă superior unui echipaj egiptean sau sirian. Echipajele tancurilor israeliene erau în general mai bine pregătite din punct de vedere teoretic și practic decât echipajele arabe; mai mult, tancurile israeliene erau mai precise și puteau trage de la o distanță mai mare.

Nu au luat însă în considerare capacitatea armatei egiptene de a folosi sofisticatele rachete Sagger, iar tanchiștii israelieni

au fost luați cu totul pe nepregătite. După ce au trecut pe nesimțite canalul, egiptenii s-au instalat după niște dune și au pregătit o serie de capcane pentru formidabilele unități de tancuri israeliene.

Experții militari au confirmat ulterior că „unui soldat care lansa rachete Sagger îi era mult mai ușor să lovească un tanc decât invers, cam de la aceeași distanță” (Rabinovich, pagina 36). Uriașele tancuri israeliene erau ținte atrăgătoare pentru cei care știau să folosească racheta Sagger: specialiștii egipteni ținteau blindatele israeliene de la peste 1,5 km depărtare, trăgeau și distrugeau tanc după tanc cu o acuratețe extraordinară. În schimb, israelienii care căutau lansatoarele Sagger în vastele întinderi ale deșertului rareori reușeau să le localizeze. Acest nou element al războiului terestru avea să coste Israelul zeci de tancuri la începutul luptei.

În primele zile ale conflictului, cele mai importante de altfel, a devenit limpede faptul că trupele israeliene nu vor putea contraataca și nici nu vor putea primi întăriri. Tancurile care puteau fi trimise în sprijinul lor, aflate la circa 15 km distanță de canal, erau o pradă ușoară pentru luptătorii ascunși care lansau rachete Sagger. Când tancurile din rezervă au încercat să avanseze spre pozițiile israeliene situate de-a lungul canalului, au fost distruse unul câte unul.

Și comunicațiile au căzut. La mai puțin de 48 de ore de la începerea luptelor, în condițiile în care martorii oculari relatau că Siria și Egiptul foloseau mitraliere pentru a ucide zeci de soldați israelieni capturați în primele ore ale conflictului, ministrul apărării, Dayan, s-a trezit că nu reușește să ia legătura cu unitățile de pe teren.

În același timp, aviația plănua o operațiune de distrugere a bateriilor egiptene antiaeriene de proveniență sovietică. Cu câteva minute înainte de începerea misiunii, Dayan l-a contactat

pe Benny Peled, comandantul Forțelor Aeriene Israeliene, și a anulat-o, îndreptând toate avioanele spre nord pentru a opri înaintarea siriană. Logica sa era că, în sud, în Sinai, între Israel și tancurile egiptene era doar nisip. La nord, localitățile israeliene erau aproape în bătaia armelor sirienilor: fără aviație, acele localități, inclusiv Haifa, erau condamnate.

În timpul discuției avute cu Peled la ora 5, în dimineața zilei de 7 octombrie, Dayan a spus: „Dacă avioanele noastre nu atacă până la prânz, sirienii vor ajunge în Valea Iordanului.” Apoi, pentru prima oară, Dayan a rostit fraza pe care o va repeta în zilele următoare spre disperarea tuturor celor care îl auzeau. „Al Treilea Templu”, i-a spus el lui Peled, „este în pericol” (Rabinovich, pagina 175).

„Al Treilea Templu” era, și încă este, pentru mulți simbolul Israelului modern. Primele două temple sfinte din Ierusalim au fost distruse în vremuri străvechi, primul de către babilonieni în anul 586 î.H., al doilea de către romani în anul 70 d.H. Pentru mulți israelieni nereligioși, ca și pentru evreei din toată lumea, Israelul de astăzi este „al Treilea Templu”.

Eșecurile serviciilor de spionaj care au creat probleme Israelului la începutul Războiului de Yom Kippur au fost evidente, făcându-se și astăzi referire la ele, după mai bine de 40 de ani de la acel eveniment. Războiul nu a fost însă o surpriză pentru toți israelienii. Unii ofițeri de informații au observat semne care indicau faptul că războiul era iminent. Consilierii și diplomații sovietici își scosese rădăcinile din țară înainte de 6 octombrie. Atât în Egipt, cât și în Siria aveau loc mobilizări importante de trupe; soldații arabi se mișcau în masă.

Existau de asemenea vagi dovezi că unitățile egiptene și siriene masate în apropierea liniei frontului primeau instrucțiuni să desfășoare manevre „de antrenament”. Ideea era ca trupele să fie mutate pe poziții, dar să li se dea spionilor israelieni și celor

care interceptau comunicațiile impresia că manevrele respective erau doar de antrenament, nu de război. Totuși o cercetare mai atentă le-ar fi permis israelienilor să vadă că acele trupe nu făceau de fapt deloc exerciții: se pregăteau pur și simplu pentru o invazie. Și dacă toate acestea nu erau suficiente, a existat și un avertisment direct adresat de Hussein, regele Iordaniei, premierului Meir în persoană în timpul unei întâlniri secrete.

În războiul modern, partea care trage prima este adesea în avantaj. A aștepta să fii atacat este un lucru deosebit de periculos pentru o țară mică precum Israelul, cu o lățime maximă de sub 100 km. În zona cea mai îngustă, Israelul are circa 15 km lățime. Chiar și un atac de intensitate moderată din partea dușmanului putea tăia țara în două în primele ore ale unui conflict.

Desigur că premierul Meir știa toate acestea, dar a hotărât să aștepte și să spera că va fi bine în loc să riște repercusiuni diplomatice, mai ales din partea SUA. Consilierii militari, inclusiv respectatul ministru al apărării, Dayan, au asigurat-o mereu că, dacă va izbucni un război, Israelul va fi în stare să-și zdrobească dușmanii așa cum a făcut-o în 1967.

Trei săptămâni mai târziu, când nu s-a mai tras și s-au semnat acorduri de încetare a focului, cetățenii, guvernul și armata israeliană și-au dat seama de o realitate dureroasă. Nu erau invincibili.

Fuseseră uciși 2 656 de soldați israelieni. Aproape 9 000 erau răniți. Coloana vertebrală a armatei – formidabila sa unitate de tancuri – pierduse 200 dintre cele 300 de tancuri în Sinai în primele 24 de ore ale războiului. Fuseseră distruse zeci de avioane de luptă israeliene.

Armatele arabe nu doar ajunseseră din urmă, ci și depășiseră Israelul în tehnologie, violență, strategie și capacitate operativă. Israelul a înregistrat de asemenea o înfrângere inadmisibilă: a pierdut războiul informațiilor.